

2. Галушко В.М., Діброва А.Д., Діброва Л.В. Методологічні та практичні аспекти оцінки рівня державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників // Економіка АПК. — 2006. — №3.
3. Ревенко М. Аграрні відносини в Україні: проблеми і їх вирішення // Економіка АПК. — №1. — 2003. — С. 61-64.
4. Дем'яненко М.Я. Фінансові проблеми формування та розвитку аграрного ринку / Доп. на Дев'ятих річних зборах Всеукр. конгресу вчених економістів-аграрників 26-27 квіт. 2007 року // Економіка АПК. — 2007. — №5. — С. 4-13.
5. Малік М.Й. Фінансово-кредитний механізм у розвитку аграрного підприємництва // Фінанси України. — 2004. — №5. — С. 17-53.
6. Непочатенко О.О. Державна підтримка підприємств АПК через удосконалення системи кредитування // Економіка АПК. — 2008. — №8. — С. 95-100.

Annotation. The article overviews the mechanism of the state support and shows its role in the Agrarian sector of economy.

Key words: the state support, economy, the Agrarian sector.

УДК 352:338.48

С.Б. Асафатова, головний спеціаліст відділу культури і туризму Кам'янець-Подільської райдержадміністрації

РОЛЬ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СТАНОВЛЕННІ І РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ РЕГІОНУ

Статтю присвячено дослідженню становлення туризму у Кам'янець-Подільському районі. Проаналізовано роль органів місцевого самоврядування та виконавчої влади у розвитку тургалузі за напрямками: маркетинг стану рекреаційних та трудових ресурсів, визначення пріоритетних видів туризму, динаміку розвитку інфраструктури.

Ключові слова: туризм, сільський зелений туризм, інфраструктура, рекреація.

Туризм — це найдинамічніша галузь світової економіки, що найактивніше розвиває нові шляхи і методи виробництва товарів і послуг, використовуючи рекреаційний та трудовий потенціал території, тим самим забезпечує

перспективу стабільних надходжень до бюджету. Для розбудови тургалузі в Україні прийнято Закон України «Про туризм», Постанову Кабінету Міністрів «Про Державну програму розвитку туризму на 2002-2010 роки» та ряд інших документів, виконання яких забезпечить вирішення проблем зайнятості та самозайнятості населення, сприятиме відродженню українських традицій, раціональному використанню рекреаційних ресурсів, створенню конкурентоспроможного туристичного продукту, здатного максимально задовільнити вимоги споживачів. Позитивний образ території, регіону, забезпечить становлення і стабільність розвитку тургалузі як пріоритетного напрямку економіки, забезпечуючи підвищення іміджу туристичної України у світовому співтоваристві.

Кам'янець-Подільський район розташований у південно-західній частині Хмельницької області і є одним з найбільших в Україні. Його протяжність зі сходу на захід — близько 100 км, площа — 1,54 тис. км. кв. У північній частині район окреслений унікальними Подільськими Товтрами, з півдня — в межах середньої течії р. Дністер з лівобережними притоками.

Район має значний рекреаційний потенціал: Дністровське водосховище з широким плесом водного угіддя міжнародного значення — Бакотської затоки; світовий еталонний розріз силурійських порід — «Китайгородське відшарування»; ботанічні, природні та ландшафтні заказники загальнодержавного значення: «Чапля», «Княжпільська лісова дача», «Совий Яр», «Товтра Вербецька», «Кармалюкова гора», знаменитий «Смортрицький каньйон», в глибині якого тече р. Смотрич, вигинається величезною петлею і утворює острів, на якому розташована древня частина м. Кам'янця-Подільського — Старе місто. Біля села Завалля розташована геологічна пам'ятка, одна з найкрасивіших карстових печер «Атлантида». Гряда високих 65-метрових Товтр Дністровського каньйону, залишків єдиного у світі рифового. чкладеного мембранопоровими та черепашковими вапняками бар'єру древнього міоценового моря, особливо велична поблизу Бакоти — колишнього давньоруського міста — столиці Дністрианського Пониззя XII–XIII ст., В кінці XI на початку XII ст. виник давньоруський християнський скельний печерний монастир, залишки якого (печери, ніші у стінах, гробниці у скельній підлозі) та три цілющих джерела збереглись і до нині.

Вище по течії, на крутій дністровій кручі видніють келі Субічського скельного монастиря XVI ст.

Найвідомішими історико-архітектурними пам'ятками району вважають Панівецький замок, залишки замкового комплексу Гумецьких (с. Рихта) та замкового комплексу літньої резиденції єпископів, руїни костела св. Йосипа (с. Чернокозинці), залишки башт Жванецького замку та доти «Лінії Сталіна».

На Кам'янецьчині знайдені сліди стоянок та поселень часів палеоліту, неоліту, трипільської та черняхівської культур, доби бронзи та залізного віку, скіфські кургани, кургани-святилища, Троянові вали. Прекрасна подільська земля по праву визначена переможцем у Всеукраїнських акціях «7 чудес України» та «7 природних чудес України». Все це дає можливість подільським селам стати привабливими туристичними дестинаціями.

Туристична галузь визначається пріоритетним напрямком розвитку у Кам'янець-Подільському районі з 2005 року. Розробляється концепція та затверджується Рішенням 23 сесії Кам'янець-Подільської районної ради IV скликання від 13.10.2005р., №6 «Програма розвитку туризму у Кам'янець-Подільському районі на 2005-2010 роки». Програма спрямована на здійснення комплексу заходів та створення умов по дотриманню правових, організаційних, екологічних та матеріально-технічних засад становлення туризму як високорентабельної галузі, використання його як важливого засобу культурного і духовного розвитку населення Кам'янецьчини, стимулювання ефективного використання наявних рекреаційних ресурсів, підвищення рівня міжгалузевого співробітництва, стимулювання розвитку ринкових відносин у туристичній сфері, визначення перспективи подальшого розвитку туризму на основі аналізу його сучасного стану. Під час виконання Програми проводитиметься робота із залучення коштів іноземних і вітчизняних інвесторів для розвитку туристичної інфраструктури, здійснення заходів державної підтримки рекламно-інформаційної діяльності.

В умовах наростаючої кризи гострою проблемою залишається надлишок робочої сили на селі, міграція населення за кордон, низький рівень життя. Відродження, соціальний та економічний розвиток сільських громад здатна забезпечити індустрія сільського зеленого туризму. Цей вид туризму, не потребуючи великих капіталовкладень, стимулює започаткування і розвиток підприємницької діяльності з одночасним проведенням благоустрою садиб та сільської місцевості.

В рамках вищевказаної Програми, з врахуванням вимог «Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.07.06р. №373-р «Про затвердження плану заходів щодо державної підтримки розвитку сільського туризму на 2006-2010 роки» розроблено «Програму розвитку сільського зеленого туризму у Кам'янець-Подільському районі на 2005- 2010 роки». Метою розробки Програми є створення ефективного механізму розвитку сільського туризму.

З метою просування турпродукту, удосконалення рекламно-інформаційної діяльності у туристичній галузі району, створюється спеціалізований центр туристичної інформації (довідково-консультаційна служба, згодом ТІЦ). 26 сесією Кам'янець-Подільської районної ради IV

скликання від 16 березня 2000 року затверджується офіційна туристична символіка району. Започатковується серія презентаційної рекламної продукції «Гостинна Кам'янецьчина запрошує» про найпривабливіші туристичні дестинації Поділля. У 2005 р. на території району послуги сільського туризму надавали дві садиби (непідприємницька діяльність).

З метою популяризації самозайнятості населення у сфері надання послуг сільського зеленого туризму проводилась інформаційно-рекламна кампанія у найперспективніших селах району. Серія виїзних семінарів для зацікавленого населення на території сільських рад, тренінгів для початківців по якості надання туристичних послуг на базі діючих садиб, консультації відділу культури і туризму та організація «круглих столів» щодо запечатування власної справи у сфері надання тур-послуг, проведених спільно з районним центром зайнятості для безробітного населення, дали позитивні результати. Кількість садиб сільського зеленого туризму на території району почала зростати (рис. 1), частина власників садиб реєструють підприємницьку діяльність, розширюється спектр сфери туристичних послуг.

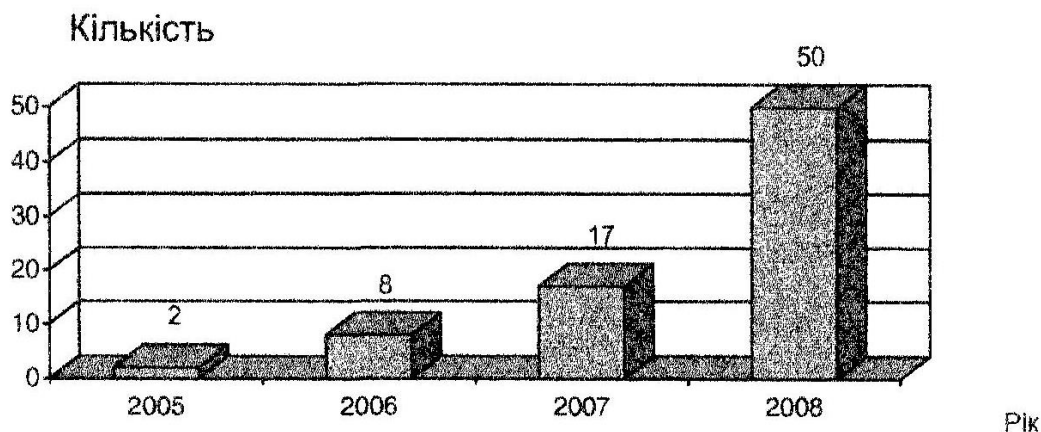

Рис. 1. Динаміка розвитку садиб сільського зеленого туризму у Кам'янець-Подільському районі, шт

Кожного року відділом культури і туризму ініціюється поїздка делегації власників садиб у м. Київ де проходить виставка-ярмарок сільського зеленого туризму «Українське село запрошує» на базі Музею народної архітектури та побуту НАН України (село Пирогово). Регулярно проводиться презентація спектру тур-послуг та рекреаційних особливостей району на всеукраїнських та міжнародних виставках.

Важливу роль у розвитку сільських територій забезпечують органи місцевого самоврядування. Результатом проведених відділом культури і туризму освітніх семінарів для голів сільських та селищної рад «Туризм — пріоритетний напрям комплексного соціально-економічного розвитку села», в рамках якого

проведено огляд законодавчої бази, визначено особливості розвитку туризму конкретних територій та ін., стало розуміння керівниками важливості цього виду діяльності, що передбачає розвиток села у період економічної кризи. На освітні семінари запрошувались працівники закладів культури району, адже саме вони організують проведення свят, обрядових дійств, розширення музейних експозицій, відродження народних ремесел, що забезпечують туристам змістовний і цікавий відпочинок на селі.

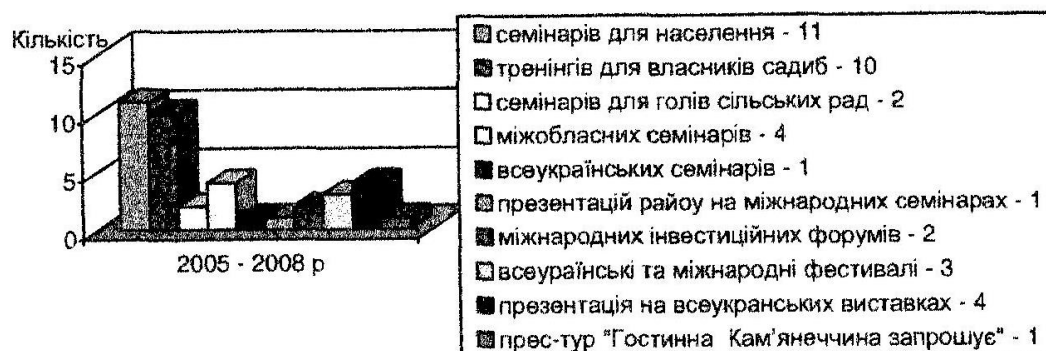

Рис. 2. Кількість семінарів, тренінгів та ін. заходів стимулювання розвитку туризму та сільського зеленого туризму в Кам'янець-Подільському районі, шт

Сприяють розвитку галузі туризму та сфери туристичних послуг у районі громадські організації: «Туристичний кластер «Кам'янецький дивокрай», «Еко-класт «Зелені Товтри», «Бакота». Поступово у районі розширюється спектр туристичних послуг. На кінець 2008 року послуги розміщення надають понад 50 садиб сільського зеленого туризму. Започатковують і розширюють діяльність підприємці, що надають розважальні послуги для туристів та відвідувачів: водний туризм, кінний та ін. Відроджуються національні культурні традиції, популярності набувають етнофестивалі.

Враховуючи рекреаційні складові потенціалу території (ресурсний, інфраструктурний, соціальний та іміджевий), проведено маркетингові дослідження та визначено критерії найпривабливішого туристичного продукту та вільний сегмент споживчого ринку. Використовуючи інформаційні системи маркетингових комунікацій (реклама, зв'язки з громадськістю, стимулювання збуту, прямий маркетинг, участь у ярмарках-виставках), вдалось провести зміщення туристичного інтересу від звичайних відпочинкових поїздок до подорожей за певними видами туризму: рекреаційний, водний (тури на теплоходах малого річкового флоту, байдарках, човнах), кінний (прогулянки верхи, іпотерапія), етнографічний, релігійний, історико-культурний, велотуризм, фольклтуризм.

Розвиток туристичної галузі забезпечується довгостроковими капіталовкладеннями. Район потребує розширення туристичної інфраструктури: закладів готельного і неготельного типу, мережі закладів харчування, сфери

розваг. Важливим напрямком є облаштування туристичних маршрутів. Залучення інвестицій для розвитку інфраструктури та технологічних нововведень суттєво впливає на розвиток туристичної галузі. Сприятливий інвестиційний клімат, привабливі інвестиційні пропозиції територіальних громад Кам'янецьчини частково реалізуються на щорічних інвестиційних форумах.

Діяльність органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо стимулювання розвитку туризму та сільського зеленого туризму в кінцевому результаті повернеться надходженнями до місцевого бюджету, котрі варто використати на впорядкування території, розширення сфери транспортного сполучення, інформаційні послуги.

Системний підхід до розвитку сфери туристичних послуг в Україні важливо здійснювати з розширенням та впорядкуванням нормативно-правової бази, що сприятиме розвитку внутрішнього та міжнародного туризму.

Список використаних джерел:

1. «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» від 18.11.2003р. № / 1282-IV / Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 32.
2. Державна програма розвитку туризму на 2002-2010 роки. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2002 року № 583 // Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Збірник нормативно-правових актів / Під заг. ред. проф. В. К. Федорченка; Київ, ун-т туризму, економіки і права. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — С. 36-38.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.07.06р. №373-р «Про затвердження плану заходів щодо державної підтримки розвитку сільського туризму на 2006-2010 роки» // portal.rada.gov.ua.
4. «Програма розвитку сільського зеленого туризму у Кам'янець-Подільському районі на 2005-2010 роки» / Рішення 23 сесії Кам'янець-Подільської районної ради IV скликання від 13.10.2005р., №6.
5. «Програма розвитку туризму у Кам'янець-Подільському районі на 2005-2010 роки» / Рішення 23 сесії Кам'янець-Подільської районної ради IV скликання від 13.10.2005р., №6.